

Realisatie van Excel Kwadraat in de praktijk

Elma Dijkstra

CELSTEC, Open Universiteit Nederland

Centre for Learning Sciences and Technologies
celstec.org

Leerkracht (11 maart 2012):

“Hierbij stuur ik jullie een foto van Lars, de kleuter die ik had ingebracht in onze laatste bijeenkomst. Hij maakt nu elke dag een bladzijde groep 4 sommen uit het B-boek. Toen ik het hem voorstelde riep hij: ‘Yes, elke dag een bladzij!’ . Toen hij een dag ziek was, wilde hij per sé de volgende dag de bladzijde inhalen. Goed om dit mee te maken, hier doen we het voor!”

CELSTEC
celstec.org

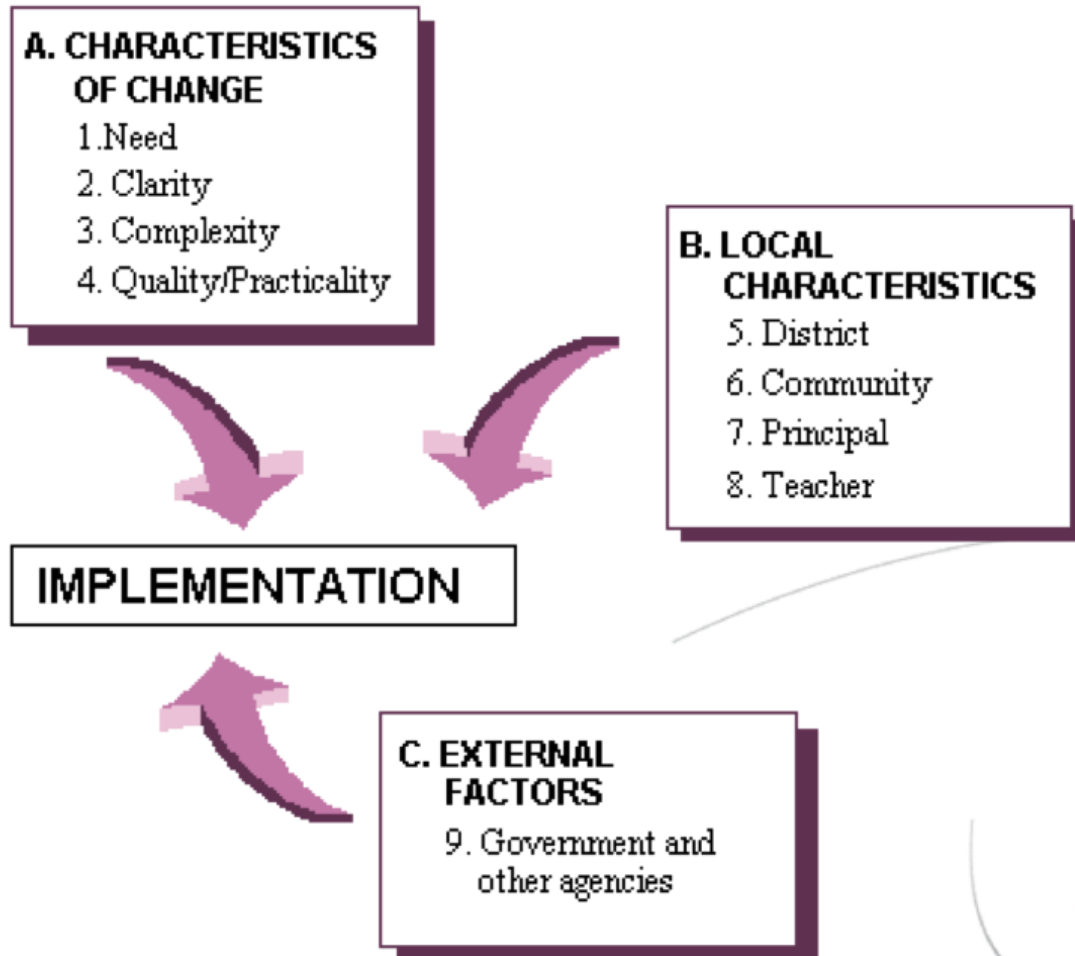

Onderwijs aan excellente leerlingen

- Excellentie = beste 10% (Gagné, 2011)
- Passend Onderwijs voor excellente leerlingen?
- Stimuleren excellentie: Excel Kwadraat
- Maar: effecten stimuleringsprogramma's vaak onduidelijk (Inspectie van het Onderwijs, 2010; Mooij & Fettelaar, 2010)

Welke succes- en belemmerende factoren ervaren scholen in project Excel Kwadraat bij het vormgeven van onderwijs aan excellente leerlingen?

Implementatiefactoren Fullan (2007)

Stimuleren excellentie en voorkomen onderpresteren

- Stap 1: signaleren d.m.v. screening beginkenmerken
- Stap 2: differentiatie verbeteren m.b.v. ordenen leermiddelen
- Stap 3: beleid onderwijsaanpak excellente leerlingen (incl. diagnostiek)

- Hypothese: Excel Kwadraat → betere cognitieve, sociale, emotionele en motivationele ontwikkeling bij cognitief excellente leerlingen vergeleken met regulier onderwijs

Opzet Excel Kwadraat

Year	2011	2011/2012	2012	2012/2013	2013
Month	9	10/6	6	9/6	6
Activity	O1	Intervention	O2	Intervention	O3
Sg1	X	X	X	X	X
Sg2	X	--	X	X	X

- Tweejarig interventieonderzoek op 41 scholen PO
- Random verdeling in twee schoolgroepen

Methode

Training:

- 18 scholen (leerkrachten, intern begeleider en directie)

Dataverzameling:

- Implementatievoortgang (expertbeoordeling)
- Verwachtingen en opbrengsten (vragenlijst)
- Implementatieproces (field notes)

Analyse:

- Kwalitatieve analyses m.b.v. grounded theory & case studies

Resultaten implementatievoortgang

Implementatievoortgang	Onderdeel	Scholen (n)	Scholen (%)
Stap 1 signaleren	Screening niet ingevoerd	4	22,2
	Screening ingevoerd tweede halfjaar	5	27,8
	Screening ingevoerd eerste halfjaar	9	50
Stap 2a differentiatie rekenen	Niet begonnen	2	11,1
	Begonnen inventariseren	8	44,4
	Gevorderd inventariseren en indelen	6	33,3
	Afgerond	2	11,1
Stap 2b differentiatie taal	Niet begonnen	10	55,6
	Begonnen inventariseren	3	16,7
	Gevorderd inventariseren en indelen	3	16,7
	Afgerond	2	11,1
Stap 3: Onderwijsaanpak excellente leerlingen	Geen beleid ingevoerd	16	88,9
	Beleid op papier	2	11,1
	Beleid op papier en in praktijk	0	0

Resultaten verwachtingen en opbrengsten

Vraag	Toelichting	Voorlopers	Gemiddelden	Achterlopers
Verwachtingen	Weinig/geen verwachtingen	33%	33%	67%
<p>V “De werkgroepen die vanuit de cursusbijeenkomsten zijn gevormd, het invullen van de lijsten vraagt toch meer tijd dan verwacht.. en we "moeten" al zoveel!!”</p>				
Overeenkomst werkzaamheden met verwachtingen hierover	Ja	20%	38%	25%
	Nee, ik moest meer dingen doen	35%	50%	44%
	Nee, ik moest andere dingen doen	40%	6%	19%
	Nee, ik moest minder dingen doen	5%	6%	13%
Verwachtingen opbrengst	Weinig/geen verwachtingen	11%	27%	33%
<p>“...dit is niet in overleg met leerkrachten besloten om deel te nemen”</p>				
	Signaleren	17%	47%	27%
	Leerlingresultaten	17%	-	7%
	Team/leerkrachten/beleid	-	20%	7%
Overeenkomst op	Ja	25%	56%	28%
<p>“Ik zie kinderen inderdaad opbloeien en daar ben ik heel tevreden mee”</p>				
verwachtingen hierover	Nee, die waren minder	40%	25%	25%
Verbeterpunten	Training	73%	57%	70%
	Planning	27%	-	10%
	Communicatie	20%	29%	30%

Resultaten implementatieproces

Factor	Voorlopende	Gemiddelde	Achterlopende
1. "hoe kan je het elkaar nou makkelijk maken? Misschien kunnen we naar gezamenlijk tijden gaan voor instructie, en dat volgend jaar uitproberen."			
2. Duidelijkheid	-	--	--
3. Complexiteit	+/-	--	--
4. Kwaliteit			
5. Schied (lokale schooldistrict)		+/-	-
6. Gemeenschap	++	--	+
7. Directie	+	-	-
8. Leerkrachten			
9. Externe factoren (Overheid en andere instituten)	+/-		

"hoe kan je het elkaar nou makkelijk maken? Misschien kunnen we naar gezamenlijk tijden gaan voor instructie, en dat volgend jaar uitproberen."

"ik denk dat iedereen gemotiveerd is om elke leerling op zijn eigen niveau te laten werken. Maar we weten niet goed wat het eindpunt is, wat het concreet is".

"de goeden redden zich vaak ook wel".

Conclusie

Variatie in implementatie

Bevorderende factoren:

- Sterke behoefte
- Druk vanuit gemeenschap
- Betrokken directie en team

Belemmerende factoren:

- Onduidelijkheid en complexiteit innovatie (voorlichting?)
- Lage motivatie en draagvlak leerkrachten (voorlichting?)
- Weinig druk vanuit gemeenschap

Discussie

- “What works”
- Rol leerkracht (draagvlak, eigenaarschap, tijd voor training)
- Belang heldere innovatie

Toekomstig onderzoek:

- Effecten op leerlingen

Bedankt voor uw aandacht!

elma.dijkstra@ou.nl

CELSTEC
celstec.org

